

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; СІМЕЙНЕ ПРАВО

УДК 347.2/3

DOI <https://doi.org/10.32840/1813-338X-2019-2-7>

П. Д. Гуйван

кандидат юридичних наук, заслужений юрист України,
докторант

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ПРО ЗНАЧЕННЯ СУДДІВСЬКОГО РОЗСУДУ ПРИ ВІДНОВЛЕННІ ПОЗОВНОЇ ДАВНОСТІ

В даній праці досліджено питання практичної реалізації дискреційних повноважень українських судів при оцінці факторів, пов'язаних із поважністю пропуску управленою особою позовної давності. Детально вивчені підходи сучасної правозастосовної системи до кваліфікації таких зовнішніх обставин та наслідків їхнього впливу на перебіг давнісного строку. Встановлено фактори, що впливають на відновлення позовної давності, які як і при її зупиненні, повинні мати об'єктивний характер, що унеможлиблює пред'явлення позову. Визначено окремі суб'єктивні чинники, які впливають на можливість відновлення давності. Проаналізовано фактор оцінки поважності пропуску давнісного строку з урахуванням суб'єктного складу учасників провадження. Зроблені висновки та внесені пропозиції.

Ключові слова: відновлення давності, судовий розсуд, захист права.

Постановка проблеми. Керуючись загальними цивілізаційними засадами справедливості, національна правова система намагається всіляко сприяти захистові порушеного суб'єктивного права особи. В площині судового захисту шляхом застосування компетентним юрисдикційним органом засобів державного примусу подібна позиція проявляється у наданні можливості його отримати, навіть коли носій порушеного права пред'явив позовне домагання після спливу встановленого для цього строку – позовної давності. Такий підхід зафіксовано у частині 5 статті 267 Цивільного кодексу України (далі – ЦКУ), яка вказує на необхідність судового захисту будь-якого порушеного права за умови поважного пропуску позовної давності. В цивілістиці за таких обставин йдеться про відновлення позовної давності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Власне, в науковій літературі немає різнобачень щодо того, що термін «відновлення позовної давності» є умовним, і саме в такій іпостасі він має використовуватися під час правозастосування. Дійсно, він не містить у собі того змі-

сту, який стосується зміни порядку обчислення строку. Результативність даного механізму полягає в отриманні правоволодільцем можливості державного захисту свого права, коли його домагання пред'явлене після закінчення встановлених строків, але такий пропуск відбувся за поважних обставин. Мова йде не про відновлення пропущеного строку, а про відновлення механізму судового захисту, який мав би застосовуватися під час своєчасного звернення до суду. Тож, коментована термінологія застосовується радше для зручності практичного застосування певного юридичного механізму, сутність якого викладена у главі 19 ЦКУ. Отже, аби не припуститися методологічної помилки, неприпустимо вести мову про подовження позовної давності або встановлення нового строку.

Питанням обґрунтованості судових рішень щодо відновлення давності, а також щодо меж дискреційних повноважень правозастосовного органу в частині оцінювання конкретних зовнішніх та внутрішніх чинників як поважних, присвячені праці таких вчених, як І.Є. Енгельман,

Г.Ф. Шершеневич, О.О. Красавчиков, В.П. Грибанов, І.Б. Новицький та інші. Серед сучасних дослідників маємо відмітити В.В. Луця, З.В. Ромовську, Є.О. Харитонову, Є.О. Крашенинникова, І.А. Фаршатова, Т.М. Вахоневої, О.В. Пушняка, О.В. Шовкової. Однак, зазначені науковці здійснювали виключно загальний аналіз вказаної проблематики. Водночас, недослідженими залишаються питання щодо можливості та необхідності відновлення права на судовий захист у таких специфічних ситуаціях, коли пропуск позовної давності відбувся внаслідок дій суду, в результаті відновлення попередньо неправомірно припиненого права, під час скасування судового наказу тощо. Дані аспекти застосування досліджуваного інституту мають набути конкретики та надалі отримати відбиття у чинному цивільному законодавстві, бо наразі правове регулювання в цій царині значною мірою віддане на відкуп суддівському розсуду. А він, слід визнати, не маючи ніякого нормативного підґрунтя, не може слугувати досягненню одноманітності та визначеності судівництва. Тож, напрацювання загальних механізмів оцінки поважності підстав пропуску позовної давності в конкретних правових ситуаціях та врахування їх під час оформлення доктринальних та правотворчих підходів є завданням даної праці.

Виклад основного матеріалу. Перебіг позовної давності починається від дня, коли особа дізналася чи повинна була дізнатися про порушення свого права. За одним і тим же простроченим зобов'язанням може відбуватися лише один перебіг позовної давності. Припиняється цей перебіг після закінчення позовної давності. Взагалі упродовж перебігу позовної давності може бути багато обставин різного характеру, які впливали на здатність позивача захистити своє право в судовому порядку. Але далеко не всі з них повинні кваліфікуватися як такі, що потягли пропуск давнісного строку. Як правильно вказувалося у цивілістичній літературі, під час відновлення пропущеної позовної давності суттєвим юридичним фактом для застосування судом положень відповідної норми є поважність причин її пропуску, а оскільки переліку таких обставин закон не містить і зі зрозумілих причин не може містити, мова йде про використання судом своїх дискреційних повноважень шляхом приведення в дію правової норми так званих бланкетних юридичних фактів [1, с. 6]. Проте, на відміну від загальноновживаної бланкет-

ності, в даному випадку прийняті до уваги судом обставини є такими лише з огляду на відповідну суб'єктивну їх оцінку правозастосовним органом. Відтак, стаття 267 ЦКУ відсилає не до конкретних положень іншого акту, а до абстрактного кола чинників, що можуть вплинути на можливість особи своєчасно реалізувати своє право на судовий захист. Ці чинники підлягають оцінці з різних боків, в тому числі й щодо впливу їх тривалості на пропуск давнісного строку.

Чинники, що впливають на відновлення позовної давності, як і під час її зупинення, повинні мати об'єктивний характер, що унеможливує пред'явлення позову [2, с. 23]. Але, на відміну від тих, що тягнуть зупинення давнісного строку, вказані обставини не входять до переліку, передбаченого законом. Тому їх поважність має оцінювати правозастосовний орган і лише після цього вони набувають практичного значення. Вони можуть не мати надзвичайного характеру, не входять до вичерпного законодавчо встановленого переліку, але все ж перешкоджають пред'явленню позову. Водночас визнання їх судом поважними залежить від конкретних ситуативних чинників. Зокрема, поважною обставиною може бути прийняття судового рішення, яким цивільне право, що порушене, визнане належним певній особі. Наприклад, між сторонами розглядався спір про право власності на окреме нерухоме майно. Пред'явити вимоги до третіх осіб про захист права власності чи про виконання зобов'язань, що виникли з реалізації повноважень власника можна лише тоді, коли саме право власності буде встановленим. За час розгляду судового спору про право власності перебіг позовної давності за вимогами до третіх осіб, що витікають з права власності, може скінчитися. Отже, прийняття відповідного судового рішення є підставою для відновлення позовної давності під час подачі позову власником майна до осіб, що порушують це право чи неналежно виконують зобов'язання щодо даного майна.

Вважаємо, що поважним має визнатися пропуск давнісного строку у зв'язку з діями суду, які, хоча і є цілком правомірними, проте не могли бути враховані позивачем, тобто за відсутності вини останнього. Так, відповідно до п. 2) ч. 4 ст. 185 ЦКУ та п. 2) ч. 5 ст. 174 Господарського процесуального кодексу (далі – ГПК) України суддя повертає позовну заяву, коли в ній, за його переконанням, порушено правила об'єднання позовних вимог. Такі дії судді є законними, хоча

і ґрунтуються на суб'єктивному сприйнятті ним складності майбутнього судового розгляду. Практика містить зовсім різні випадки: як розгляду в одному провадженні справи за позовом про визнання неукладеними з різних підстав декількох договорів, так і повернення заяви у зв'язку з об'єднанням в одній заяві вимог про внесення змін до договору та викладення його в новій редакції (позивач свої вимоги виклав так: внести зміни до договору, виклавши його в новій редакції; суд визнав, що це дві самостійні вимоги) [3]. Все залежить від суддівського розсуду щодо оцінки правила про об'єднання декількох позовних вимог. Якщо повернення позову за даних обставин відбулося наприкінці позовної давності й це вплинуло на можливість реалізації особою права на судовий захист, суд має відновити пропущений строк, оскільки він спливає поза волею позивача [4, с. 195]. Проте, давнісний строк у подібному випадку не підлягає відновленню, якщо у позивача було достатньо часу для повторного звернення до суду.

За логікою чинного процесуального законодавства суд повинен досить оперативно розв'язувати питання про повернення позовної заяви та про залишення позову без розгляду. В такому випадку ризик спливу позовної давності покладається на позивача, якому належить скоригувати чи усунути обставини, що призводять до вказаних наслідків. Але у нашій судовій практиці непоодинокі випадки необґрунтовано тривалого розв'язання питання про повернення позовної заяви. Навіть більше, часто обставина, що потягла залишення спору без розгляду, мала бути виявлена судом на початку розгляду справи, але даний факт був встановлений, скажімо, під час апеляційного перегляду. Хоч би що там не було, чинне законодавство досить імперативно визначає, що вказана поважна обставина не тягне переривання, зупинення чи будь-яке подовження давнісного строку. З іншого боку, було б зовсім несправедливо покладати відповідальність за спливу давності у такому випадку на позивача, адже й так позовна давність спливає проти правоволодільця. На нашу думку, необхідно зазначену обставину законодавчо визначити як одну з тих, що зумовлює відновлення права на судовий захист під час пред'явлення домагання поза межами давнісного строку, і це необхідно визначити у відповідних узагальненнях судової практики.

Підтвердженням наявності практичних проблем під час судового регулювання подібних

справ є практичне правозастосування, яке вже сьогодні іноді відбувається і, водночас займаючись локальною правотворчістю, не завжди доходить логічних та обґрунтованих висновків. Скажімо, під час розгляду справи за позовом спільного колективного підприємства з іноземними інвестиціями «Консул» до малого приватного підприємства «Світ інформації» про стягнення заборгованості з урахуванням встановленого індексу інфляції, трьох відсотків річних та штрафу суди як першої, так і апеляційної та касаційної інстанцій дійшли висновку про пропуск позивачем позовної давності, відтак в задоволенні його вимог було відмовлено. Річ у тому, що позов про примусове виконання зобов'язання щодо оплати товару, пред'явлений своєчасно, ухвалою суду був повернутий без розгляду для усунення допущених недоліків через час понад три роки. Вдруге позивач звернувся до суду без клопотання про відновлення пропущеного строку давності, що зрештою призвело до судового застосування позовної давності.

Переглядаючи рішення Верховний Суд України (далі – ВСУ) вказав буквально таке: прийнявши повторну позовну заяву в тому вигляді, як вона була подана раніше, суд спростував свій попередній висновок про наявність підстав для повернення цієї заяви без розгляду, а тому висновок про пропуск строку позивачем не відповідає дійсності, оскільки позивач фактично пред'явив позов у межах строку давності та не відповідає за незаконні дії суду, тому ухвалені у справі постанови та рішення судів всіх інстанцій не можуть вважатися законними та обґрунтованими та підлягають скасуванню [5]. На наше переконання дане рішення ВСУ є невірним по суті. Фактично правозастосовний орган застосував юридичні механізми переривання або зупинення позовної давності, хоча не мав для цього жодних правових підстав. Він мусив встановити не факт своєчасного пред'явлення позову (цього де-факто не відбулося), поновити можливість державного захисту порушеного права позивача, за яким той звернувся поза межами давнісного строку – відновити його.

Важливим також є чинник оцінки поважності пропуску давнісного строку з урахуванням суб'єктного складу учасників провадження. За усталеною практикою судівництва абсолютно безпідставним слід вважати судовий захист порушеного права після спливу давнісного строку у зв'язку з тим, що особа, котра уповноважена пред'явити позовну вимогу в інтересах

іншого суб'єкта, несвоєчасно отримала інформацію про порушення. З огляду на викладене такою, що не ґрунтується на законі, слід визнати ухвалу господарського суду Сумської області по справі № 9/160-10 від 20 жовтня 2010 р., в якій позовна давність була відновлена з огляду на те, що орган прокуратури, котрий пред'явив позов в інтересах позивача – Фонду державного майна України, дізнався про порушення з запізненням [6]. Водночас сторона спору знала про дане порушення від моменту його вчинення. Подібного роду виняток з загального правила про застосування позовної давності, як ще сто п'ятдесят років тому влучно зазначив І.С. Енгельман, лише збільшують несправедливість і нерівномірність закону про давність [7, с. 468].

Ще одна сфера правозастосування, у якій вищі судові інстанції України обрали невірну регулюючу позицію, що не ґрунтується на чинному національному законодавстві. Мова йде про врахування темпоральних характеристик здійснення права на судовий захист, коли воно відбувається у наказному провадженні. Згідно зі ст. 147 ГПК та ст. 160 ЦПКУ судовий наказ є особливою формою судового рішення, що видається судом за результатами розгляду певних вимог. Розгляд спору у наказному провадженні відбувається за відсутності сторін. Відтак, особа, до якої пред'явлена така вимога взагалі може не знати про процес, тим більше у неї просто відсутня фізична можливість заявити про вплив строку давності за відповідними вимогами. З іншого заявник також позбавлений можливості доводити факти відстрочення початку перебігу давності з огляду на несвоєчасне усвідомлення ним факту порушення, покликати на чинники, що потягли зупинення та переривання давнісного перебігу. За наявності певних обставин, визначених у процесуальних кодексах, суд може відмовити особі у видаванні наказу. Але навіть видавання наказу, у якому вимоги було задоволено, далєбі не гарантує його остаточність. Адже, лише отримавши примірник такого документу, суб'єкт, який у процесі був боржником, набуває можливості вивчити суть спору і, зазвичай, висловивши свої заперечення до змісту наказу, оскаржити його до суду. Якщо під час розгляду скарги буде встановлено наявність між сторонами спору про право, а також, приміром, встановлено факт стягнення за наказом сум боргу за період, що перевищує строк позовної давності, наказ скасовується судом, що його видав із зазначенням про необхідність

розгляду справи у позовному порядку. Водночас наявність спору можна встановити коли із доданих документів або зі скарги на виданий наказ вбачається пропуск позовної давності. Така вимога може бути вирішена лише у позовному провадженні [8, п. 9, 19]. Отже, як зазначалося в науковій літературі, у разі винесення судового наказу щодо зобов'язання, щодо якого вплив строк давності, боржник має право на скасування судового наказу, а наявність заперечень щодо впливу позовна давність свідчить про наявність спору про право і виключає прийняття заяви про видавання судового наказу [9, с. 126].

Як вказує закон, надалі, як під час відмови видати судовий наказ, так і під час його скасування, кредитор має право звернутися до суду з відповідним домаганням, а справа розглядатиметься у позовному порядку. Але на час пред'явлення такого позову давнісний строк, який почався від моменту усвідомлення праволодільцем факту порушення, може закінчитися, що за українських реалій досить часто і відбувається. Як же справедливо врегулювати дане питання, надавши носієві порушеного права можливість його захистити, коли позовна давність закінчилася у зв'язку з незалежними від нього обставинами? На жаль, національний законодавець з даного приводу зберігає мовчання, що дуже прикро, бо змусило робити свій вибір вищий судовий орган. Цей вибір виявився непростим та, як показує практика, невірним. Так, у постанові Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ від 28 вересня 2015 р. у справі № 6-18668св15 зроблено висновок, що з огляду на те, що судовий захист права кредитора на стягнення коштів може бути реалізовано як у позовному провадженні, так і шляхом видавання судового наказу як особливої форми судового рішення, подання кредитором заяви про видавання наказу в порядку, передбаченому розділі II ЦПК, перериває строк позовної давності [10]. За даної концепції, якщо особа звернулася до суду щодо видавання наказу, то строк позовної давності переривається за 3 роки. В цьому випадку позивач має право звернутися до суду протягом 3-річного строку після скасування судового наказу для того, щоб стягнути заборгованість за період до переривання строку позовної давності.

Мусимо констатувати, що вищий судовий орган України із трьох можливих регламентацій вказаних відносин (переривання давності

у зв'язку із поданням заяви про видавання наказу, зупинення давнісного перебігу на час розгляду справи у наказному провадженні та відновлення позовної давності) обрав найменш вдалий. Адже, переривання позовної давності у зв'язку із поданням заяви при видаванні судового наказу, за ідеєю призводить до початку нового давнісного перебігу, який триватиме три роки, а потім скінчиться. Жодних правових підстав для повторного переривання давності ні законодавство, ні здоровий глузд не припускають. А що ж робити уповноваженій особі, коли наказ, приміром, стане відомим боржнику через значний час після винесення, він оскаржить його до суду, і, зрештою через п'ять років наказ буде скасований? Питання риторичне, і його вирішення перебуває поза межами постанови ВС. Як відомо, позовна давність після належного пред'явлення позову припиняється за вимогами того ж змісту до того ж відповідача. Адже її новий перебіг просто логічно не потрібний, бо процесуальний закон прямо унеможлиблює пред'явлення тотожного позову надалі. Переривання давності відбувається лише щодо вимог до інших боржників за солідарним зобов'язанням або щодо тієї частини боргу, яка залишилася не охопленою первинними позовними вимогами [11, с. 305–306]. Також варто зазначити, що законодавець не дарма назвав період для реалізації судового домагання «позовною давністю». Це присічний строк, упродовж якого особа, у разі пред'явлення позову, має право отримати судовий захист свого порушеного суб'єктивного права. Механізми регулювання порядку обчислення початку, перебігу, зупинення, переривання та відновлення позовної давності врегульовано і главі 19 ЦКУ.

Цивільний процесуальний кодекс України визначає різні види проваджень: наказне, позовне, окреме. Водночас за логікою законодавця позовна давність може застосовуватися лише в позовному провадженні, пред'явлення певних вимог до суду в порядку наказного та окремого провадження давнісними присічними строками не обмежене. Лише в окремому випадку закон встановлює спеціальне правило про застосування наслідків спливу позовної давності в наказному процесі: суддя відмовляє у видачі судового наказу, якщо з моменту виникнення права вимоги пройшов строк, який перевищує позовну давність, встановлену законом для такої вимоги, або пройшов строк, встановлений законом для пред'явлення позову в суд

за такою вимогою (п. 5) ч. 1 ст. 165 ЦПКУ). Якби усі правила правового інституту позовної давності поширювалися на регулювання судових публічних відносин в межах наказного провадження, таку спеціальну норму не варто було б робити. Отже, всі інші приписи інституту позовної давності на даний процес не поширюються з огляду на відсутність вказівки закону. Відтак, подання до суду заяви про видавання наказу не може переривати позовну давність, оскільки спеціально не вказане в Кодексі як підстава для цього, а відповідне суддівське тлумачення, яке застосовується, є протиправним та невірним по суті. Попри очевидну неспроможність коментованого підходу розв'язати відповідну проблему у правозастосовній площині, вже новостворений Верховний Суд, замість того, щоб провести наукове дослідження питання, продовжує застосовувати той же недієвий та несправедливий варіант практичного судочинства під час вирішення конкретних спорів [12; 13]. Водночас у другій з наведених справ Верховний Суд взагалі застосував правило про переривання позовної давності двічі !!!, оскільки позивач – комунальне підприємство, яке надає послуги з теплопостачання, з заявою про видавання судового наказу звертався у 2010 та 2013 рр. Такий підхід не ліпиться купи ні з правової точки зору, ні з логічної.

Недоречною також виглядає опція із застосуванням правового інструментарію, притаманного зупиненню позовної давності, хоча зовнішньо дана альтернатива виглядає більш привабливо. Проблеми тут лежать у площині сутності правила про зупинення. Адже такий результат для давності настає виключно за об'єктивної наявності зовнішніх чинників, чітко визначених законом, чого норма творець, мабуть, не розуміючи гостроти проблеми, робити відверто не хоче. Крім того, зупинення давнісного перебігу за своєю природою обов'язково є тимчасовим явищем, тоді як у даному разі вказане правило може бути піддане обґрунтованому сумніву. Адже, обставина, яка зумовила зупинення давності, може і не припинитися: наказ не завжди оскаржується та скасовується, а безкінечність тимчасового явища то правовий нонсенс. Отже, найбільш логічним, доцільним і справедливим для досягнення цивілізаційної мети найбільшого сприяння належному захисту порушеного матеріального права буде єдино можливий механізм відновлення позовної давності, адже вона пропущена з поважних причин.

В деяких випадках питання щодо обґрунтованості механізму відновлення давності взагалі не досліджувалися в нашій літературі. Зокрема, безспірним є факт закінчення позовної давності у разі припинення зобов'язання, за яким вона починала свій перебіг. Таке припинення може відбутися, наприклад, за волею учасників відносин: виконанням, заліком, за згодою сторін. Та буває, що припинення надалі визнається незаконним та скасовується. Що ж відбувається із позовною давністю під час такого скасування? Припинення зобов'язання скасовується з моменту, коли воно відбувалося і зобов'язання відновлюється саме з цього моменту. Можна було б припустити, що і позовна давність за попередніми вимогами вважається продовженою з даного моменту. Але між часом прийняття рішення про скасування незаконного припинення зобов'язання і моментом припинення зобов'язання може пройти значний проміжок часу, що призведе до спливу позовної давності на час прийняття рішення. Розв'язок даного питання законодавством не врегульований. З одного боку, можна говорити про переривання позовної давності скасуванням незаконного припинення зобов'язання. Однак, класичне переривання позовної давності відбувається тільки під час її перебігу: новий перебіг відразу починається спочатку. Між попереднім перебігом і наступним немає проміжку часу. Початок нового перебігу з моменту неправомірного припинення зобов'язання є неприйнятним з огляду на можливий суттєвий проміжок часу між прийнятим рішенням та скасованою подією. З іншого боку, відновлення зобов'язання шляхом скасування його припинення можна було б розглядати як підставу для зупинення давності. Але така думка теж є хибною, оскільки про початок та про обставини зупинення особа має знати на момент зупинення перебігу позовної давності. Отже, виглядає цілком логічним, що подальше скасування припинення зобов'язання могло б слугувати підставою для відновлення позовної давності. Залишається лише додати, що запропонований порядок виключається, якщо кредитор знав або мусив знати про незаконність припинення зобов'язання.

Спірним також продовжує залишатися питання про можливість відновлення позовної давності у зв'язку з визнанням акту недійсним, скасуванням рішення суду тощо. Власне, конструктивне мислення судді та у цьому разі призведе його до необхідності застосування

вказаного наразі інструментарії відновлення давності, але все ж вважаємо за доцільне врегулювати дане питання, якщо не на нормативному, то хоча б на правозастосовному рівні шляхом узагальнення відповідної практики чи оформлення правових позицій Пленумом ВС.

Висновки. Отже, з проведеного дослідження можемо зробити окремі висновки. Під час аналізу обставин, що потягли пропуск позовної давності, правозастосовний орган має з'ясувати, що вони об'єктивно перешкождали пред'явленню позову, уповноважена особа була не в змозі їм запобігти та їх усунути, хоча вчинила всі необхідні для цього дії. Іншими словами, відновлення давності суд здійснює за наявності поважних до цього підстав, кількість яких законодавчо не обмежена. Навіть більше, чинне законодавство не регламентує порядок розв'язання питання, що слід вважати поважною причиною пропуску позовної давності. Відтак, правозастосовний орган, виходячи зі специфіки умов існування кожного конкретного суб'єкта, та враховуючи, що деякі обставини для одних осіб можуть виявитися поважними, а для інших – ті ж обставини не набудуть такого значення, має розумно та доцільно використовувати свої дискреційні повноваження. Чинниками, що детермінують їх межі, повинні бути європейські засади здійснення справедливого судочинства, окреслені Європейським судом з прав людини.

Список використаної літератури:

1. Красавчиков О.А. Теория юридических фактов в советском гражданском праве : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук. Свердловск, 1950. 14 с.
2. Ринг М.П. Восстановление сроков исковой давности. Учен. Записки. Ученые труды ВИЮН. М., 1961. Вып.12. С. 22–45.
3. Ухвала господарського суду Полтавської області від 02 серпня 2004 року по справі №1756/9-19. Архів господарського суду Полтавської області за 2004 рік.
4. Грибанов В.П. Осуществление и защита гражданских прав. Москва : Статут, 2000. 411 с.
5. Постанова Верховного Суду України від 01 березня 2005 р. по справі № 2-24/6706-04. *Вісник* господарського судочинства. 2005. № 6. С.118–119.
6. Справа №9/160-10. Архів господарського суду Сумської області за 2010 рік.
7. Энгельман И.Е. О давности по русскому гражданскому праву. Историко-догматическое исследование. Москва : Статут, 2003. 511 с.

8. Про практику розгляду судами заяв у порядку наказного провадження : Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 23 грудня 2011 р. № 14. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014740-11>
9. Крат В.І. Застосування позовної давності в наказному провадженні: окремі аспекти. Актуальні проблеми приватного права : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 93-й річниці з дня народж. В.П. Маслова, Харків, 27 лют. 2015 р. Харків, 2015. С. 124–126.
10. Постанова Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 28 вересня 2015 р. у справі № 6-18668св15. URL: http://eu.pravo.org.ua/ru/news/view?news_id=190
11. Гуйван П.Д. Позовна давність. Монографія. Харків : Право, 2012. 448 с.
12. Постанова Касаційного цивільного суду Верховного Суду від 14 лютого 2018 р. у справі 552/1529/16-ц. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/72269062>,
13. Постанова Касаційного цивільного суду Верховного Суду від 23 травня 2018 р. у справі № 216/5756/15-ц URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/74342577>

Гуйван П. Д. О значении судейского усмотрения при восстановлении исковой давности

В данной работе исследованы вопросы практической реализации дискреционных полномочий украинских судов при оценке факторов, связанных с важностью пропуска уполномоченным лицом исковой давности. Подробно изучены подходы современной правоприменительной системы к квалификации внешних обстоятельств и последствий их влияния на ход давностного срока. Установлены факторы, влияющие на восстановление исковой давности, которые, как и при ее остановке, должны иметь объективный характер, что делает невозможным предъявление иска. Определены отдельные субъективные факторы, которые влияют на возможность восстановления давности. Проанализирован фактор оценки важности пропуска давностного срока с учетом субъектного состава участников производства. Сделанные выводы и внесены предложения.

Ключевые слова: восстановление давности, судебное усмотрение, защита права.

Guyvan P. D. On the value of judicial discretion in restoring statute of limitations

This paper examines the practical implementation of the discretionary powers of the Ukrainian courts in assessing factors related to the importance of passing statutory limitations on an authorized person. The approaches of the modern law enforcement system to the qualification of external circumstances and the consequences of their influence on the course of the limitation period are studied in detail. The factors influencing the restoration of the statute of limitations have been established, which, like when it is stopped, must have an objective character, which makes it impossible to file a claim. It is identified certain subjective factors that affect the ability to restore prescription. It is analyzed the factor of assessing the importance of skipping the period of limitations, taking into account the subject composition of production participants. Conclusions and suggestions made.

Key words: restoration of limitation, judicial discretion, protection of law.